

TEXTILNÍ

šperky a doplňky

Marta Drozdová
Marie Kilebusová

Upozornění pro čtenáře a uživatele této knihy

*Všechna práva vyhrazena. Žádná část této tištěné či elektronické knihy nesmí být reprodukována a šířena v papírové, elektronické či jiné podobě bez předchozího písemného souhlasu nakladatele. Neoprávněné užití této knihy bude **trestně stíháno**.*

Názvy produktů, firem apod. použité v knize mohou být ochrannými známkami nebo registrovanými ochrannými známkami příslušných vlastníků. Doporučení a pracovní postupy v této knize byly autorem ověřeny, přesto za ně nelze převzít odpovědnost. Autor ani nakladatelství neručí za jakékoliv věcné, osobní ani majetkové škody.

Marta Drozdová, Marie Kielbusová

Textilní šperky a doplňky

Vydala Grada Publishing, a.s.
U Průhonu 22, Praha 7
obchod@grada.cz, www.grada.cz
tel.: +420 234 264 401, fax: +420 234 264 400
jako svou 5932. publikaci

Odpovědná redaktorka Jana Minářová
Sazba a grafická úprava obálky Marcela Veličková
Texty Marta Drozdová, Marie Kielbusová
Fotografie Jana Černá
Počet stran 64
První vydání, Praha 2015
Vytiskly Tiskárny Havlíčkův Brod, a.s.
© Grada Publishing, a.s., 2015

ISBN 978-80-247-9868-4 (pdf)
ISBN 978-80-247-5302-7 (print)

OBSAH

ÚVOD 4

MATERIÁL A POMŮCKY 6

TECHNIKY 8

‡ Kuličky v textilní ploše 10

‡ Lísteček 13

‡ Kompletace brože 15

‡ Rolička 16

‡ Kulička v roličce 17

‡ Kytička 20

‡ Šňůrka ze tří pramenů 24

‡ Kulička se stopkou 27

‡ Kvítek z plsti 29

‡ Kulička z plsti
nebo z úpletu 30

‡ Dutá šňůrka 32

‡ Kompletace náhrdelníku 37

‡ Lísteček s řapíkem 38

‡ Lampiónek 41

‡ Okvětní plátky 44

‡ Plochá šňůrka 46

‡ Kulatá kroucená šňůrka 50

‡ Omotávání 54

‡ Kroužek 54

‡ Kulatý korálek 56

‡ Hranolek 58

‡ Spirála 60

‡ Závěr 64

ÚVOD

Každá z nás, které rády tvoříme, máme v šuplíkách a krabičkách, do kterých jsme se již dlouho nepodívaly, zásoby nenošených šátků a šál z jemných hladivých materiálů. Zvláště pokud jde o doplňky z přírodního hedvábí, je nám líto tyto skvosty vyhodit, byť bychom z nich časem ušily prostou stužku do vlasů. Najdeme-li v krabičce se šitíčkem ještě několik sáčků korálků, bavlnek na vyšívání, stužek, vlněné příze a plsti, které ladí se zásobami textilu, máme vyhráno. Jednoduchými postupy si vyrobíme originální textilní šperk či doplněk a dlouho nepoužívané zásoby zprovozníme.

Ručně šité textilní doplňky první autorky výrobků zařazených do této publikace, Marty Drozdové, jsou jemně strukturované s nenásilně volenými přechody barev z jednoho odstínu do druhého, modelované z hedvábné a polyesterové jemné látky, vlněné plsti nebo bavlněného úpletu, pošíté rokajly, korálky a bižuterními komponenty. Nápadům dominuje dívčí hravost, snové zabarvení, roztočivost promyšlená s důsledností zaostřenou na detail. Její výrobky není možné popsat slovy a je třeba je vidět. Dokonce i části výrobků, jsou kouskem originálu sloužícím jako zdroj inspirace. Kombinuje neokoukané modelování textilu se starou poctivou školou šití tak, jak je znaly naše prababičky.

Vyrobky Marie Kielbusové, druhé autorky textilních šperků, jsou charakteristické jejich pravidelností a osovou souměrností. Jedná se o téma pro tvořivé, kterým nezbyvá na výtvarnou činnost mnoho času, a přes-

to si chtějí oživit hravým způsobem svůj šatník. Výrobky jsou zhotovené omotáváním textilního podkladu bavlněnou přízí a jejich vyšíváním či tužením. Pletení šňůrek z pěti a šesti pramenů je odvozeno z techniky pletení na rámu

tzv. „krosienek“. Jedná se o zjednodušený postup bez nutnosti použití rámu. Tyto pracovní postupy doplňují techniky pletení třípramenné šňůrky a pletení šňůrky na prstech uvedené v první polovině této publikace.

MATERIÁL A POMŮCKY

Rokajly, korálky všeho druhu

Zbytky
a odstřížky
hedvábí

Vyšívací bavlněná příze

MATERIÁL:

- rokajly o vnějším průměru 2–8 mm
- skleněné korálky různých tvarů a velikostí
- perličky
- barevné a kov napodobující umělohmotné korálky
- kuličky z polystyrénu nebo stlačené vaty
- dřevěné nebarvené korálky
- dřevěné korálky na doplnění náhrdelníků
- polyesterové nitě v barvě textilu
- americká zapínání na náhrdelníky nebo silné magnetické uzávěry s oušky
- kovové nerezavějící kroužky nebo pokovené kroužky z umělé hmoty na kompletaci náhrdelníků
- monofilové stužky
- bižuterní a galanterní komponenty a ozdoby jako jsou náprstky bez dna
- kovové, umělohmotné či skleněné knoflíky
- barevné patentní špendlíky
- bižuterní špendlíky na zadní stranu broží
- disperzní lepidlo či transparentní tužidlo na textil, které po vyschnutí zprůhlední
- bavlněná pletací příze
- vyšívací bavlněná příze
- zbytky vlněné příze
- kroužky na záclony
- vlněné, bavlněné a hedvábné zbytky a odstřížky látek
- starší šátky a šály z hedvábí nebo polyesteru

- proužky hedvábné látky nebo jemného úpletu
- sešité úzké hedvábné šňůrky zakoupené jako metráž
- odstřížky vlněné plsti, vatelínu nebo fleesu
- nerezavějící drátek 0,4 a 0,6-0,9 mm

POMŮCKY:

- víčka od jogurtu nebo mističky na korálky či fleesová podložka
- ostré větší nůžky na stříhání textilu
- menší nůžky
- jehla s malým uchem na přišívání korálek na textil
- navlékač na nitě
- jehla na sešívání textilu
- umělohmotná brčka a váleček o průměru 3-4 cm
- tvarovací a štípací kleště
- patentní špendlík nebo kostěná jehla
- víčko od jogurtu nebo menší miska na lepidlo

ZKRATKY POUŽITÉ V KNIZE:

- cm = centimetr
- mm = milimetr
- ks = kus
- m = metr

Šátky a šály z hedvábí

Náprstky bez dna, větší kovové patentky, barevné patentní špendlíky

Nerezavějící drátek, tvarovací kleště, štípací kleštičky

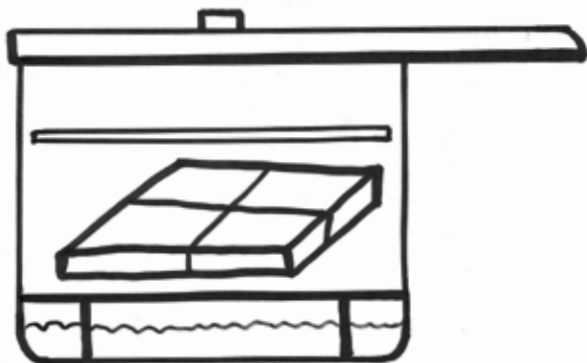
TECHNIKY

PŘÍPRAVA TEXTILU

Před šitím textilních výrobků si připravíme odstřížky a pruhy látek, které spolu barevně ladí. Nastříháme je na čtverce, pruhy a obdélníky podle toho, který výrobek se rozhodneme ušít. Máme-li materiál, který spolu barevně nekoresponduje, experimentujeme s barvením látek. Světlejší textil obarvíme barvou na textil, tmavší odbarvíme. Výhodné je využití starších nenošených nebo mírně poškozených šátků, šál, halenek a triček, ze kterých vystříháme nepoškozená místa. Mohou to být nejen jednobarevné, ale také vzorované látky.

Před šitím se ujistíme, zda textil nepouští barvu a pokud ano, látku mácháme ve vodě tak dlouho, až nadbytečná barva z textilu přestane pouštět. O technikách barvení hedvábí je v odborné literatuře uvedeno nespočetně návodu a postupů, které lze aplikovat i na jemné bavlněné plátno nebo úplet. Vhodným vzorováním je například barvení muchláním a řasením látky, solná technika, sypaná a skládaná batika, akvarelové techniky a zapouštění barev.

Zažehlovací barvy na hedvábí ustálíme podle návodu teplem žehličky. Látku s barvami ustalovanými v páře ošetříme tak, že ji položíme na plochu na noviny starší tři týdnů a navrch dáme další vrstvu papíru. Látku z papíru nesmí vyčnívat. Vše složíme do balíčku. Zvláště dbáme na přeložení papíru v okrajích. To proto, aby k látce během napařování nepronikla pára. Balíček zabalíme do dalšího archu novin a převážeme ho provázkem.

Do tlakového hrnce nalijeme 1 – 3 čtvrtlitrové hrnky vody podle velikosti tlakového hrnce. Voda nesmí během varu smáčet zabalenou látku. Do hrnce vložíme pařák, který se používá na přihřívání knedlíků. Na pařák položíme zabalené hedvábí a navrch alobal proto, aby z kondenzovaná pára na poklici hrnce na balíček nekapala. Na pařák můžeme položit vystři-

žené kolečko z alobalu proto, aby vroucí voda zespoda nepronikla do balíčku. Kolečko by mělo mít vhodný průměr, aby nezabránilo průchodu vyvíjející se páry do prostoru hrnce. Látku napařujeme 20 minut od bodu varu. Po vychladnutí vody látku vícekrát vymácháme ve studené vodě.

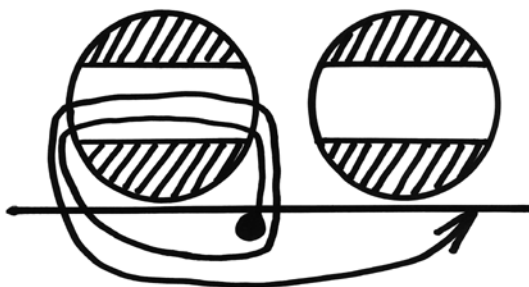
Ušité výrobky pereme ručně a odděleně ve vodě s mýdlem nebo saponátem určeným na praní jemného prádla. Sušíme je rozložené na bavlněném ručníku na stinném místě. Sluníčkem by se totiž mohla barva z textilu vyšisovat.

MODELOVÁNÍ A ŠITÍ PRVKŮ

Brože, náhrdelníky a přívěsky uvedené v následující části publikace jsou zpracovány poctivým ručním šitím steh za stehem. Kuličky v textilní ploše, lístečky, kuličky vsívané do roličky, kytičky, lístečky s řapíkem, kvítky z plsti, kuličky z úpletové látky nebo z plsti, okvětní plátky a lampionky tvarované z jemné textilní látky, šijeme v ruce. Švy zakrýváme pečlivým našíváním korálek na místa, kde jsme předtím textil sešili. Jedinými pomůckami jsou jehla, nit, nůžky, korálky, drátek a velký díl trpělivosti. Jedná se o volnou tvorbu, je proto lepší nelpět na návrhu a nechat se vést barvami a vznikající kompozicí.

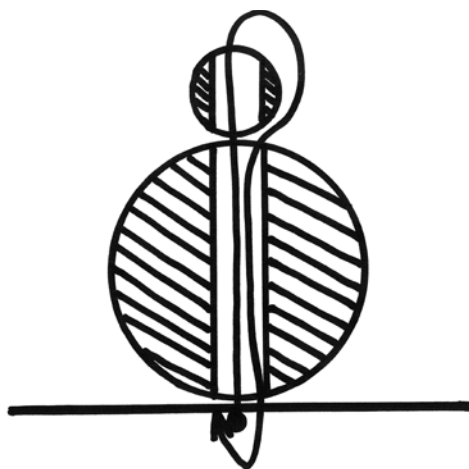
PŘIŠÍVÁNÍ KORÁLKŮ

Korálky přišíváme k textilnímu podkladu pevnou polyesterovou nití tak, aby byly přichyceny opravdu dostatečně a aby se během manipulace a nošení neuvolnily. Každý korálek přišijeme dvojitým protažením nitě dírkou korálku i textilního podkladu. Přišíváme jednoduchou nití pomocí jehly s malým ouškem. Délku nitě volíme maximálně 50 cm, ne více, aby se nit neuzlovala a necupovala. Před přišíváním koráleků na konci nitě uděláme uzel. Korálky přišíváme těsně vedle sebe, přičemž vedeme nit od korálku ke korálku v rubu látky. Jsou-li korálky menší, navlékneme na nit dva až tři korálky najednou.

VRSTVENÍ KORÁLKŮ

Korálky na sebe vrstvíme, přičemž nit posledního přišívání, zpravidla nejmenšího korálku, vedeme dírkou pouze jedenkrát a vracíme se s návlekmem zpět do díčky korálku umístěného pod ním. Jehlu s nití pak protáhneme látkou z líce do rubu. Nit vedeme vrstvenými korálky ještě jednou, přestože přístup k dírkám koráleků je obtížnější.

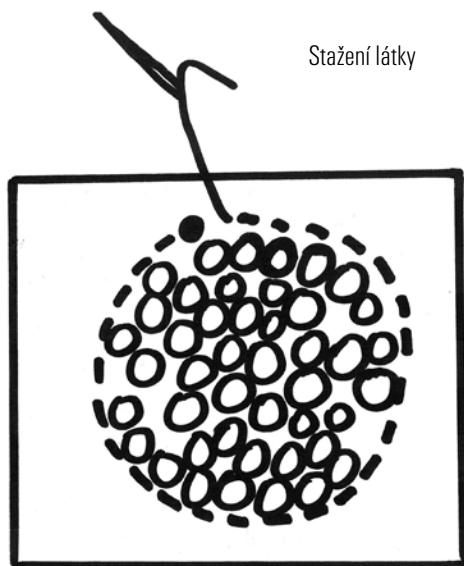
KULIČKY V TEXTILNÍ PLOŠE

Nejvhodnější látky na vyhotovení kuliček v textilní ploše jsou tenké vlněné tkané i úpletové či hedvábné látky. Do rubu látky vkládáme světlé nebarvené dřevěné korálky, lehké umělohmotné perličky, menší kuličky z polystyrénu či stlačené vaty. Při této technice je poměrně velká spotřeba látky, a proto si připravíme předem větší kousek textilu (od 30 x 30 cm výše). Po všití korálků vyplníme prostory mezi kuličkami v lícové straně polotovaru hustou korálkovou výšivkou.

Postup:

1. Kuličky z polystyrénu nebo dřevěné korálky do textilu všíváme z prostředka většího čtverce nebo obdélníku látky směrem k okrajům. Z rubové strany vložíme korálek a obalíme ho látkou. Látku pod korálkem našíváme do drobných záhybů a stahujeme ji co nejpevněji k sobě. Dvakrát otočíme nití kolem látky pod korálkem, propíchneme látku z líce do rubu, což ještě jednou zopakujeme a přesuneme jehlu na místo, kam chceme umístit další korálek. To by mělo být co nejbližší. Pokračujeme ve zdobení povrchu, střídáme přitom velikost vkládaných kuliček. Dva až tři centimetry látky na okraji necháme volné k zapracování do rubu.

2. Před přišíváním rokažlů mezi kuličky přistehujeme z rubu polotovaru kousek měkkého vatelínu nebo fleesové látky. Prostor mezi kuličkami v líci pak vyplníme hustou korálkovou výšivkou. Jehla s nití je vedena skrz vatelín nebo fleesovou látku.

3. Látku po obvodu brože těsně za kuličkami prostehujeme nití. Nit stáhneme, přičemž nadbytečnou látku nezačištěného okraje založíme do rubu. Pokud je třeba, vycpeme prostor v rubu polotovaru odstřížky fleesu nebo vatelínu. Brož by neměla být plochá a díky měkkému vyztužení má tvar připomínající polokouli.

Brož jaro

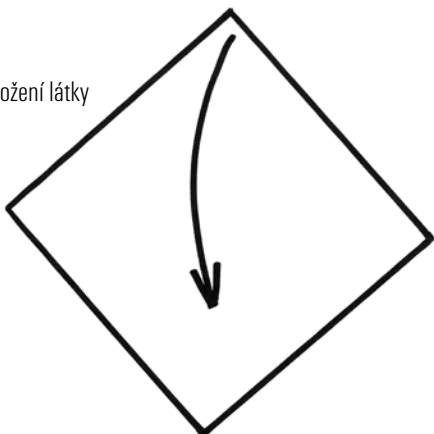

Detail brože v barvě
podzimu s lístečky

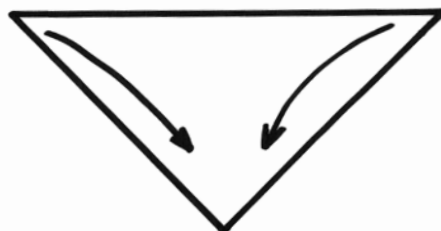
LÍSTEČEK

K rubu brože zespoda přišijeme lístečky z hedvábné nebo polyesterové látky. Připravíme si je z odštížků a připevníme je kolem okrajů zadní strany brože. Lístečky by měly být velké tak, aby byly z líce dobře vidět. Lístečky ušijeme předem ve větším množství a do práce je postupně přidáváme podle toho, jak se jejich uspořádání a barevnost hodí k ušitému polotovaru brože.

Složení látky

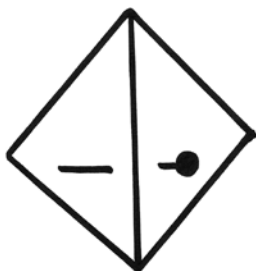
Složení látky s cípy

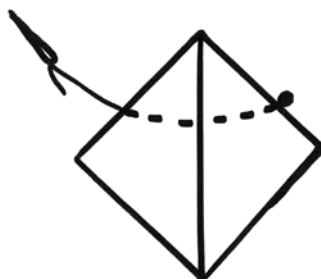
Postup:

1. Lísteček vypracujeme ze čtverečku látky o rozměrech zhruba 10×10 cm, který složíme nakoso na polovinu.
2. Oba cípy umístěné vlevo a vpravo přiložíme ke třetímu dolnímu cípu trojúhelníku.

Sešpendlení látky

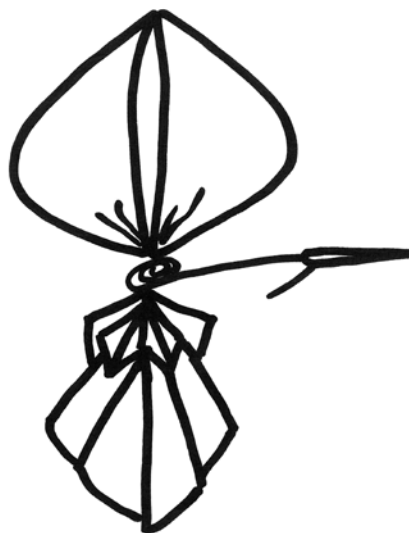
Prostehování látky

3. Polotovar lístečku sešpendlíme, aby se složený čtverec nerozběhnul.
4. Kousek nad úhlopříčkou spojující protilehlé rohy čtverce prostehujeme látku nití v barvě látky.

5. Zatáhneme za nit a látku nařasíme do drobných záhybů, nit omotáme dvakrát kolem skladů a zajistíme ji dvojitým prošitím látky. Nadbytečnou látku po přišití lístečků k zadní straně brože odstříháme.

Lísteček

*Brož v barvě
podzimu*

+

Brož jablíčko

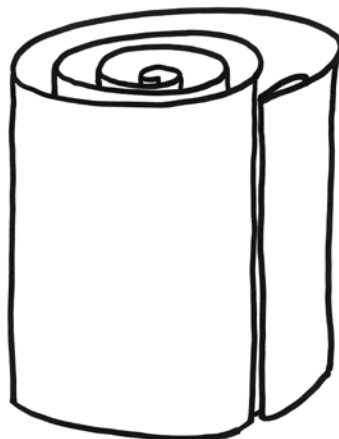
KOMPLETACE BROŽE

Vystříhneme kolečko z plsti či z netřepivé úpletové látky a přišijeme ho neznatelně na zadní stranu brože. Po obvodu brože přišijeme další rokajly. Na zadní stranu připevníme špendlík, a to v horní třetině kousek nad středem výrobku tak, aby brož byla po přišpendlení na oděv stabilní a nepřeklápěla se.

ROLIČKA

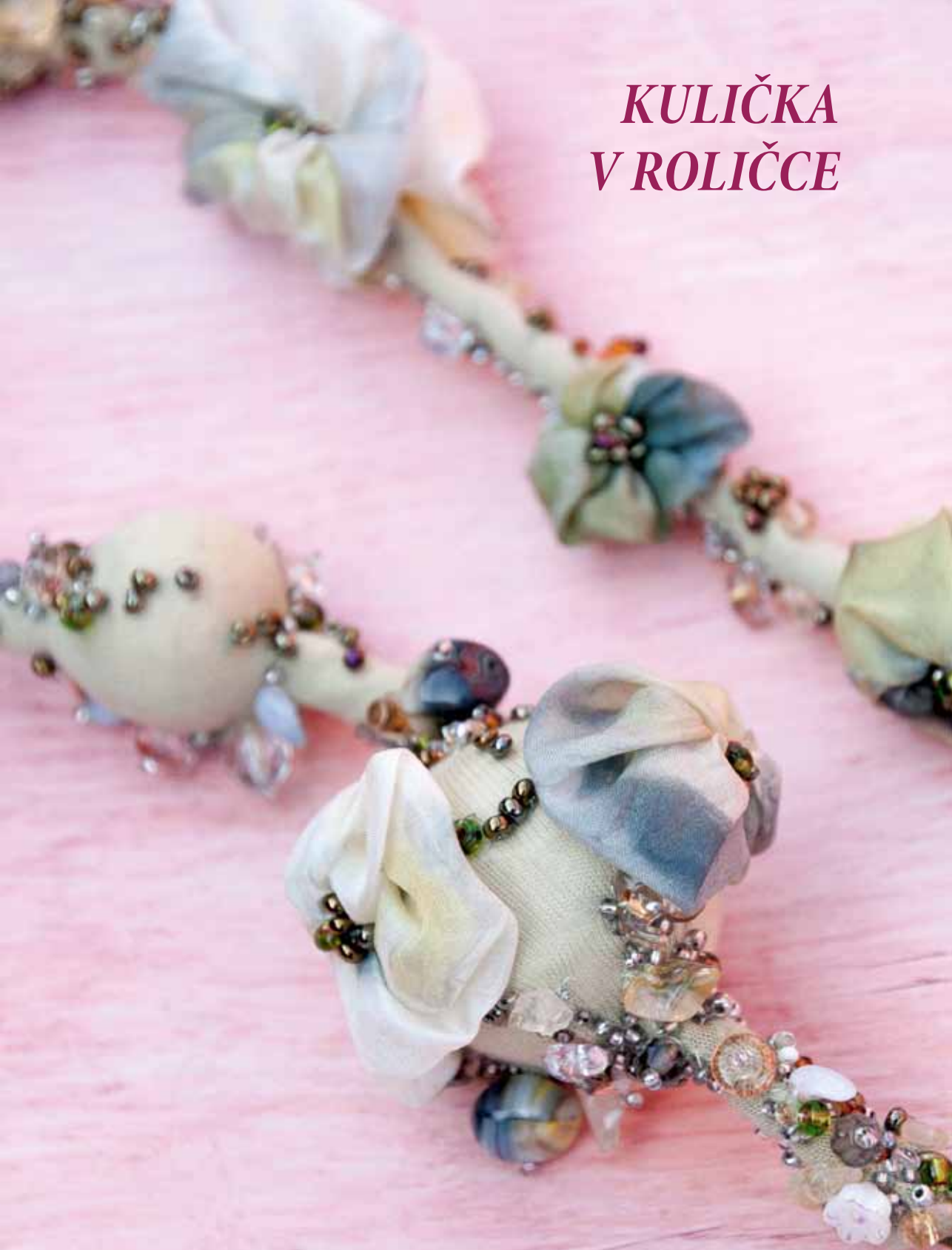
Roličky využíváme jako kostru náhrdelníků. Šijeme je z proužku pružného bavlněného úpletu nebo z hedvábí. Nejlépe se pracuje s měkkým úpletovým proužkem, který se samovolně před šitím stáčí a roluje. Ustříhneme širší proužek látky a látku rolujeme pevně dovnitř tak, aby rolička nebyla dutá, a aby vnitřek roličky byl srolovanou látkou vyplněný. Doprostřed roličky z jemné hedvábné látky všíváme kvůli zvětšení jejího objemu bavlněnou šňůrku nebo bavlněný knot. Doporučená délka proužku látky na roličku je 40 – 60 cm, šířka minimálně 5 cm. Okraj látky zahneme do rubu a v místě přehnutí ho přišíjeme drobnými stehy k srolované části polyesterovou nití v barvě látky. Nit pevně stahujeme, aby se rolička nerozlézala. Drobné korálky zakrývající sešívané švy našíváme nakonec až po vyhotovení celé roličky.

Srolování látky do roličky

*KULIČKA
V ROLIČCE*

1. Velké i menší kuličky z polystyrénu nebo nebarvené dřevěné korálky vkládáme do pruhů úpletové bavlněné nebo hedvábné látky. Důležitá je příprava pruhu látky o něco širšího, než je obvod všívané kuličky. Kuličku vložíme do látky a pevně látku kolem kuličky stáhneme. Pod kuličkou zřasíme látku do drobných záhybů, dvakrát otočíme nit kolem látky a zajistíme ji dvojitým prošitím textilu. Jehlu pak z rubu zapíchneme na místo o kousek dál, kam vložíme další kuličku.

2. Pokračujeme stáčením látkového proužku a ručně sešíváme kraje látky k sobě z jedné strany na druhou velmi drobným stehem. Do proužku přišíváme další kuličku jednu za druhou.

3. Švy látky a sešitá místa pod kuličkou pošijeme drobnými korálky.

*Náhrdelník
šedozelený*

Šedozelený náhrdelník s kuličkami z polystyrénu všívanými do roličky, modelované z úpletového proužku látky, je zdobený kytičkami. Látka těsně nad a pod kuličkami je našasa do drobných záhybů, kytičky a korálky zakrývají sešívání jak na kuličkách, tak na roličce.

KYTIČKA

Nadýchanými kytičkami ušitými z tenké hedvábné látky zdobíme brože, náhrdelníky a další textilní doplňky. Pěkně vypadají našité i na pletených zimních rukavičkách, na límcích a šálách nebo kolem výstřihu na tričku, šatech či halence. Kytičky mohou být různě velké o průměru od 1,5–5 cm. Před našitím kytiček si připravíme více polotovarů. Vybráme barvu hedvábné látky ladící s textilním podkladem.